

Kontichse koppen honderd jaar oud

In 2010 zal ons oud-gemeentehuis precies 150 jaar bestaan. Het gebouw heeft nu wel totaal andere functies dan vroeger, maar het blijft toch een ijkpunt in ons dorp. Hoe vaak verwijzen we niet naar dat gemeentehuis wanneer we een verdwaalde wereldburger de weg moeten wijzen. Het staat er nog altijd mooi te wezen, je moet er maar eens op letten als je er de volgende keer langskomt.

Toch willen we het hier niet verder over het gebouw hebben. Binnen vijf jaar is daar meer dan gelegenheid toe. En we zullen er dan ook uitvoerig op ingaan.

Maar zoals het elke Vlaming past, wanneer er geen rechtstreekse aanleiding tot vieren is, dan zoeken we de onrechtstreekse weg. Bij ons gemeentehuis betekent dat omhoog. Zoals alle jonge koppeltjes bestijgen we met enige moeite de trap naar de eerste verdieping. Via het moderne raam werpen we een vluchtige blik op het nieuwe gemeentehuis (van 1982, m.a.w. ook daar is het binnen twee jaar feest), maar we stappen moedig verder en slaan dan rechtsaf. We komen plots in een totaal andere wereld terecht. In de raadzaal. De zaal waar de gemeenteraad gedurende decennia het reilen en zeilen van Kontich vastlegde. Op deze plaats gaf menige Kontichse schone echter ook haar jawoord aan haar levensgezel en verbonden heel wat Kontichse jongens hun verdere levenslot aan de vrouw van hun leven. Onder het waakzame oog van het Kontichse verleden.

Immers, tijdens een huwelijksceremonie hebben de meeste aanwezigen waarschijnlijk weinig oog voor het decor van deze zaal. De sterren van de dag zitten vooraan. Ze hangen niet aan de muren. En toch is het ons om die muren te doen. Het is dit jaar precies honderd jaar geleden dat deze zaal van schilderijen werd voorzien.

Ons gemeentehuis bood in zijn eerste 45 jaar weinig inhoudelijk moois. Het gebouw was in de eerste plaats functioneel. Het 75-jarig bestaan van België in 1905 biedt aan burgemeester Feremans de gelegenheid om het gemeentehuis wat meer aanzien en uitstraling te geven. Het schilderij van Sint-Martinus (een kopie van het beroemde schilderij van Van Dyck, van de hand van Albertus van Holsbeeck, dat in 1902 aan het gemeentebestuur werd geschonken) kreeg zijn definitieve bestemming boven de nieuwe *Vlaamse* schouw.

En de Hovese schilder Jan Baptist Huysmans deed een voorstel waarop de gemeenteraad maar moeilijk neen kon zeggen. Huysmans was bereid om volledig kosteloos de zaal met schilderijen op te smukken. Hij wilde alleen een vergoeding voor zijn materiaal (verf, doeken, lijsten). Wie kan zich dat nu nog voorstellen?

Kunstschilder Huysmans was op 25 april 1826 in Antwerpen geboren. Hij ontpopte zich snel tot een wereldreiziger met reizen naar Italië, Palestina (het huidige Israël), Spanje, Algerije, ... Niet echt vanzelfsprekend in de eerste helft van de negentiende eeuw. Moe van al dat reizen vestigde hij zich rond 1889 in het naburige Hove. Daar mocht hij zich 10 jaar later voorbereiden op zijn werk in Kontich en voorzag het gemeentehuis van Hove van schilderijen.

De gemeenteraad van Kontich ging op 22 februari 1905 maar al te graag in op dit semi-gratis aanbod en nauwelijks vijf maanden later (6 augustus) had Huysmans het klusje geklaard. Voor een man van net geen tachtig toch wel een serieuze prestatie. Toch heeft hij zijn werk en het daaraan verbonden feestmaal niet lang overleefd. Op 27 februari 1906 legde hij het penseel erbij neer. Kontich was zijn laatste *magnum opus*.

Maar we keren terug naar onze historische schilderijen. Op de muren van de raadzaal vinden we in ieder geval vier Kontichse *kastelen* afgebeeld: de heerlijkheden Groeninge, Pluyssegem, Altena en Boutersem (inclusief wapenschilden) worden telkens tegen een ander jaargetijde gepresenteerd. Verder zijn er portretten van gouverneur F. Cogels en arrondissementscommissaris L. Dierckx, wapenschilden van de provincie en van Kontich en afbeeldingen van de kerk en het gemeentehuis. En verder de kathedraal van Antwerpen.

Onze aandacht gaat echter vooral uit naar de vier grote historische schilderijen op de binnenmuur. Het zijn vier episodes uit een Kontichs verleden die hier op *heroïsch-romantische Leeuw van Vlaanderen*-manier worden voorgesteld.

Bij gebrek aan fotografisch materiaal gebruikte Huysmans de Kontichse notabelen voor zijn schilderijen. In het Kontich van toen met zijn ca. 5000 inwoners zal dat wel de nodige hilariteit hebben veroorzaakt. Iedereen kende toen immers iedereen.

Het eerste tafereel schetst Corsten van Ranst, markgraaf van Antwerpen, die in 1370 de weerbare mannen van Kontich tot de strijd oproept bij de slag van Bäsweiler. We zien echter brouwer De Winter, veldwachter Marckx en timmerman De Ridder (die voor de Vlaamse schouw had gezorgd en waarschijnlijk daardoor een gemakkelijk *slachtoffer* was).

In 1462 voegt Karel de Stoute, hertog van Boergondië, de heerlijkheden Kontich-Rijen en Kontich-Mechelen samen. Op dit tweede schilderij mag schepen Sansen in de huid van de hertog kruipen en ook commissaris Ballegeer, secretaris Thees, schepen Thees, café-uitbater Van Roy (Fortuin), deurwaarder De Coninck en notaris Van Dijck mogen aan de feestelijkheden deelnemen.

Op het derde schilderij mag keizer Maximiliaan zichzelf spelen wanneer hij in 1509 Kontich en Waarloos (een voorloper van de latere fusie?) aan Koenraad Pot overdraagt. De figuranten zijn hier brouwer Huybrechts en veearts Denies.

Op het vierde tafereel zien we hoe Granvelle, de heer van Cantecroy, in 1574 of 1575 Jan van Mellelo als drossaard van Kontich belast met de jurisdictie over het graafschap. Ook Granvelle is zichzelf, maar de figurantenrollen zijn weggelegd voor vrederechter Bouwens, griffier Maho en koster Thees. En tenslotte vinden we hier ook de schilder zelf terug.

Dit alles mag weinig spectaculair lijken, maar dat is enkel omdat de gezichten ons nu niet veel meer zeggen. Stel je eens voor, we vervangen de hoofden door de Kontichse notabelen van 2005. Dit zou waarschijnlijk de nodige hilariteit veroorzaken. Heel wat mensen zouden de tafereelen nu als pure spotprenten aanzien. En bovendien erg seksistisch, want er is geen enkele vrouw op te bespeuren.

Voor ons volstaat het echter dat we na honderd jaar de schilderijen van Huysmans nog eens voor het voetlicht kunnen brengen. En misschien dwaalt de blik van de dienstdoende ambtenaar bij een volgend huwelijk vluchtig even af naar één van zijn vele voorgangers. Het loont in ieder geval de moeite om de schilderijen nog eens te gaan bekijken. En even weg te mijmeren.

Paul Catteeuw

(Voor dit artikel hebben we rijkelijk geput uit Robert Van Passen, *Geschiedkundige schets van het oud gemeentehuis 1860-1985*, Uitgave XIII van de Kring voor Heemkunde onder auspiciën van het gemeentebestuur, 1985, 15 blzn. En uiteraard ook uit de *Geschiedenis van Kontich* van dezelfde auteur.)